

RE-FORMATIO

MEDDELELSER OM KIRKELIG
Fornyelse i Danmark

4. årgang nr. 7

Jul 1961.

HAN KOM TIL SIT EGET.

Således maler apostlen Johannes os for øje, hvad der skete julenat: "Han kom til sit eget." Vi kan ikke nok undre os over, hvad her er sket.

Vi synes allerede, at det er noget stort, når vi hører om en rigmand, som juleaften går ud i fattige hjem for at ønske en glædelig jul, og som lader dette ønske få kontante virkninger. Men det er ikke så stort endda. For når han kommer hjem igen, ånder han lettet op. Nu er han igen hos sine egne. De andre var ikke hans egne. De var blot nogle, som han ville give en kort glæde.

Langt forunderligere er det derimod med Vor Herre Jesu Kristi komme julenat. Her var afstanden ellers den størst tænkelige: Han forlod sit himmelske hjem blandt de hellige, rene engle for at leve blandt syndige, urene mennesker. Og ikke des mindre står der: Til sit eget kom han. Vi mennesker, som på grund af syndens, dødens og djævelens magt er fattige og forkomne, vi er ikke fremmede, som Jesus nedlader sig til at besøge og giver en kortvarig glæde. Vi er hans egne.

Hin rigmand havde jo ellers ganske anden skellig grund til at kalde de fattige, han besøgte, for sine egne. Rig eller fattig. Der er i al fald ikke væsensforskelle. Vi er dog alle mennesker med den samme skaber, og bundet til hinanden med så mange og stærke bånd, at vi har al grund til at kalde et hvilket som helst menneske: min egen.

Men Jesus kalder os for sine egne, os, som han egl. slet ikke har noget væsensfællesskab med. Det er kærlighed over al mål og måde. - Ja, så alvorligt tog han dette, at han blev en af os, "blev vor natur" (Luther), blev menneske, som vi er mennesker, fattige, som vi er fattige. Det skulle ikke siges, at det var tom snak, når han kaldte os for sine egne. Ingen skulle med føje kunne kalde ham for en fremmed. Derfor overvandt han afstanden ved at klæde sig i støvets dragt. Han, som var født til Guddom, kom til os som et fattigt menneske, som vor broder. "Han sig vort kød vil tage på, og blandt os gå - det nyt er uden lige!"

"Han kom til sit eget." Det er det forunderlige ved julen. Men hans egne tog ikke imod ham. Det er julens tragedie. Tragisk, fordi han havde gjort alt, for at mennesker skulle kunne tage imod ham som en af deres egne. Og så kom han alligevel til at stå som en fremmed, man ikke ville lukke ind. Tragisk også, fordi mennesker så heller ikke fik del i den julegave, han havde at bringe: "Men alle de, som tog imod ham, dem gav han magt til at blive Guds børn."

Det var jo nemlig derfor, han blev menneskebarn, for at vi skulle blive Guds børn, blev fattig, for at vi ved hans fattigdom skulle blive rige, eller som det så uforligneligt siges i en julesalme (DDS nr. 91):

Med os han bytter så underlig
Guds Søn, vor broder fin,
vort kød og blod han tager på sig
og skænker os guddom sin.

Skal det blive ved at være sådan, at han stadig må stå som en fremmed udenfor? Eller må denne jul få lov til at betyde, at du og jeg vender om og siger det til ham:

Ak, kom, jeg vil oplukke
mit hjerte, sjæl og sind
med tusind længselssukke,
kom, Jesus, kom herind!
Det er ej fremmed bolig,
du har den dyre købt,
her skal du blive trolig
i kærligheden svøbt.

(DDS nr. 100)

Sker det, lukker vi hjertedøren op for ham, da får vi ikke blot del i hans julegave, men da får vi også for alvor noget at se, som vi ikke så før. Da bliver øjet opladt, så vi i troen ser det samme som apostlen Johannes så: Vi ser hans herlighed. Hvad andre ikke ser - det ser nu vi. Andre ser kun hans fattige og fornedrede skikkelse og forarges på ham. Men vi får lov at se Jesu herlighed bryde igennem og stråle ud fra hans fornedrede skikkelse. Andre ser kun en fattig jomfru sidde i løn, men vi får lov at se, at hun sidder med Himlens kongesøn. - Og så er det i sandhed blevet jul, en glædelig jul.

Poul Dahl, Aalsø.

En kommentar!

Vi hører somme tider folk spørge bekymrede, når de ser de flotte skolepalæer, hvordan børnene egl. kan blive ved at finde sig hjemme i de ganske almindelige huse, der rummer deres hjem. Og børnene gør denne bekymring til skamme, for de bliver roligt ved at finde sig hjemme, hvor de har hjemme.

Adskillige mennesker spørger i dag bekymrede, når nu fællesmarkedets store palæ dukker op og vel snart lukker sine døre op for os, hvordan vi mon skal blive ved med at være glade for vort hjemlige, der ikke ejer så megen storhed og pragt, og måske tilmed er slikt og trævlet. Mon ikke også denne bekymring vil blive gjort til skamme, fordi vi trods alt finder os bedst hjemme i det, der nu engang er blevet vort hjem?

Jeg skal ikke nægte, at der er meget i vort beskedne danske kirkehjem, der ikke tager sig så godt ud. I tidens løber for meget godt arvegods blevet kasseret, så det blev helt stilløst og åndløst, ja rodet. Og man lukkede det hele inde bag en selv-klogskabens mur, og det blev det jo ikke bedre af. Men trods det er det dog vort hjem, her stod vor åndelige vugge, her rakte Gud os kristenlivet.

Gud er historiens gud.

Nu vælter muren og vore vinduer og døre tvinges op, og vi vil komme den store kirke i Europa nærmere end i umindelige tider. Vi skal ikke beklage dette, også i det er der et vældigt frelsestilbud fra Gud til os, om vi da ellers tror, at Gud råder for historien. Vi vil møde meget af det, vi har haft og med glæde og til stor gavn kunne have haft i dag. Men er dermed sagt, at vi skal forlade vort eget hjem, eller at vi skal sluge alt rådt? Man skulle somme tider næsten tro det!

I en tid, hvor mennesker er mærkeligt historieløse, er det vel ikke underligt, om vi tager lidt løst på historien. For den kristne, der tror på Gud som skaber, frelser og fornyer, er al historie trods alle andre faktorer, der naturligvis gør sig gældende, altid Guds historie, så Guds frelseshistorie sker i og gennem verdenshistorien.

Luther - manden efter Guds hjerte.

Nu ved vi, at af mange grunde kom det til et brud i Europas historie i 1500-tallet, og at det givet har været til stor skade, fordi det forkvaklede så meget for os. Men det er jo ikke alt, der er at sige om den ting. For også i det handlede Gud og fornyede, såvel i tilslutning til bruddet som i afvisning, kirken og kristentro. Med alt det mindre pæne, der sikkert kan siges om Luther, tror jeg dog, at han for sin tid, som David engang for hans, var manden efter Guds hjerte. Og derfor er det ikke blot det rene vanvid at ville springe dette over, men det er utaknemlig vantro, storsnudet ulydighed. Luther var manden efter Guds hjerte, og han havde noget på hjerte, som vi bliver nødt til at tage os til hjerte, hvis vi vil videre frem -

det gælder os selv, men det gælder ikke mindre vore romerske brødre. "Foragtet nåde strengelig sig havner".

Det er afgjort urigtigt at ville føre alle vor kirkes onder tilbage til Luther og give ham skyld for vort himmelråbende rod. Årsagen til det rod ligger snarere i, at vi ikke tog Luther alvorlig nok, men lagde os fast på en teologi og kirkeordning, der tog livet af ham.

Ikke kun hø og hakkelse.

Og det er afgjort urigtigt at påstå, at der kun er hø og hakkelse tilbage i vort hus, selv om der er meget af det. Livet modbeviser det: Gud handler med mennesker i og ved den danske kirke. Hvis ikke, kunne vi ikke tillade os at forblive i den. Vi gør det trods alt det, vi skammer os over, forarges over, forvirres af og selv er skyldige i, fordi Gud fandt os i denne kirke, og i den fandt og finder vi fremdeles Gud.

Derfor vil jeg sige det, med hele min sjæl i det, at Grundtvigs vers: "Kastes vrang på kirkens goder/ af den sjæl, som dem har småt/ da forhåner søn sin moder/ og hans dom er forudsagt" ikke af os skal synges i svarmerisk, romersk sekterisme og heller ikke i fornøjelig folkekirketone. Vi må synge det udfra den konkrete erfaring, at just gennem den danske kirke og vor menighed mødte vi kirkens goder, selv Guds godhed, der fødte os til tro og føder troen for os. På grund af disse kirkens goder kan og vil vi ikke svinge den danske kirke, hvor meget den så forekommer os at svinge. Nej, af denne ene grund elsker, ærer og tjener vi den kirke, som er vort moderskød.

Gennem samtale til ny enhed.

Men vi må også synge på det vers udfra konkret forventning. Når eller om hele Vesteuropa bliver een stor familie, kommer vi sammen med kirker, som vi ikke længe eller aldrig har været på talefod med. En vældig samtale må da komme i gang, hvor vi har tid til at høre på hinanden, hvor vi udveksler erfaring, hvor vi spørger hinanden ud om kirkens goder. Men vi får ikke del i udvekslingen af kirkens goder, uden at vi taler fortids og nutids

historie igennem med hinanden. Ingen behøver at stå der som en Pertot, og ingen skal tillade sig at sidde som en vigtigper. Vi er ført sammen af Gud. Nu vil han, vi skal tale sammen, tale ud og tale igennem. Det er vor opgave. Det, at vi går sammen, at vi bliver eet med hinanden, hvordan og hvornår, er ene og alene hans gave.

Jeg siger dette, for at vi kan forblive på god vej og holde målet fast. Jeg tror, vi har mange goder at tage frem og frem for alt bruge i vor kirke, og jeg tror, at Gud har mange overraskelser til os fra andre kirker, fra Rom, fra den græske kirke, fra metodister og baptister, måske især de unge kirker. Men jeg tror ikke, vi skal give os til at kopiere det, vi i øjeblikket begejstres for eller synes at trænge til. Hvorfor dog trøste eller skabe os med det uægte, når vi dog ved, at vi har det ægte, Guds eget kunstværk, i vente.

B. Riisgaard.

Højkirkelighedens anliggende X.

KIRKELIG FORNYELSE PÅ DANSK GRUND

Den højkirkelige bevægelse har sin rod i dansk kirkehistorie og tilstræber en udvikling af det, der er vor kirkeafdeling betroet, så den på rigere måde end hidtil må varetage sin opgave i vort folk og tjene det med hele den åbenbarede sandheds fylde, være Kirken i Danmark og på ny blive en åndelig moder for os med al den vejledning og hjælp for mennesker, som Gud har givet sin kirke at forvalte.

Højkirkelighed er ikke en importvare, ikke efterligning af den anglo-katholske strømning i England eller lignende bevægelser i Sverige og Tyskland, om end disse ting selvsagt kan give inspiration, og nærmere kontakt med dem blive frugtbar for os, både hvad angår udformning, målsætning og liv.

Tendenser i højkirkelig retning har flere gange tidligere gjort sig gældende i vort land, men det var, som om tiden endnu ikke var moden - og det blev ved stilfærdigt fremsatte tanker og enkelte

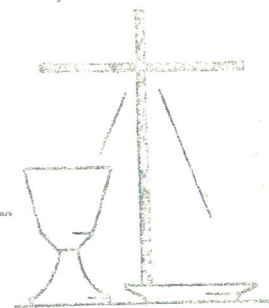
gennembrudsmand, der stort set kom til at stå alene og ikke dannede "skole" eller fik videre betydning ud over deres eget begrænsede område.

I nyere tid er strømmingen vel mest markant i den gamle grundtvigske kirkelige vækkelse med dens sakramentale syn og menighedsbevidsthed. Det var ganske vist ikke en "højkirkelighed", som tog ydre form. Den manglede sans for det institutionelle og for læren, og synet, der tilspidsedes i sætningen: "Kun ved badet og ved bordet hører vi Guds ord til os", var alt for lettilgængeligt for infiltration af almindelig liberalisme og existens-teologi, fordi det savnede theologisk struktur i nadverlæren og i kirkesynet ("den borlige indretning"). Men i Grundtvigs "Kirkens Gjenmæle" klinger toner, der vinder genklang i dag, selv om den manglende sans for kirkens ydre side og dens betydning gjorde et højkirkeligt sakramentsyn lavkirkeligt i dets praktiske former.

Disse forskellige højkirkelige tilløb i dansk kirkehistorie vil vi prøve at fortsætte, give skikkelse og struktur i lære og liv, idet højkirkeligheden for os intet har at gøre med 19. århundredes højtidelige "statsembedsmandsvælde" af det navn.

I loyalitet mod vor kirkes bekendelsesskrifter vil vi arbejde for den kirkelige fornyelse i den enkelte menighed, i vor kirkeafdelings selvbesindelse og i folket.

Det vil vi først og fremmest ved at lære og gøre det, vi anser for ret - og på den måde, vi anser for ret. I henhold til den gamle, lutherske nadverlære om Kristi legeme og blods realpræsens i de indviede elementer vil vi fejre messen efter gammel kirkelig tradition, så nadveren hverken læremæssigt eller liturgisk bliver et tillæg, men selve gudstjenestens hjerte - og under den form, vi har taget i arv, for så vidt som den ikke strider mod afgørende ting i vort evangeliske anliggende. Vi vil virke for større brug af nådens hellige midler i sakramenter og sakramentale handlinger, for liturgisk prædikenåde og ret syn på og

brug af det almindelige og det særlige præstedømme - og i det hele for menighedens inddragelse til aktiv deltagelse i kirkens kultiske liv.

Ritualerne for sakramenter og sakramentale handlinger opfatter vi efter deres pålydende - og vil hverken reducere dem til former for "smukke, gamle skikke" eller tegn og måder for evangeliets forkyndelse alene. De er udtryk for gudshandlinger, der sker ved kirkens formidling, hvad entendet nu drejer sig om initiation (indførelse i bestemt kristenstand), konsekration (udsondrende og indviende heligelse) eller benediktation (velsignelse af naturgivne forhold). Kirken må både have ansigt og mæle, når den handler under sin Herres befaling og forjættelse.

Overhovedet ligger det i det højkirkelige anliggende at føre tankerne ud i livet, d.v.s. at handle højkirkeligt og i praksis give tolkning af teorien - som i eftertænkning og målsætning at præcisere holdning og sigte.

Vort kirkesyn lader sig selvsagt hverken lokalt eller nationalt begrænse. Den danske kirke er - som Kirken i Danmark - ikke en forening til fremme af hjemlig hygge og værn af selvglad partikularisme og provinsialisme. Derfor er der heller ingen grund til frygt i kirkelig henseende for fællesmarkedsdannelsen. Udsigten hertil kan kun på gavnlig vis skærpe vor sans for, hvad vi kirkeligt står for og mener at kunne bringe "de andre", og midt i vor troskab mod det nedarvede give vort vidsyn i den hellige, almindelige kirkes perspektiv konkret sigte.

C. Lund Pallesen.

Har De læst

Poul Ulsdal: Gudstjenesten i vor tids religiøse krise?

Hvis ikke - skulle De købe bogen. Den er værd at læse.

DENNE VERDSLIGE FOLKEKIRKES PRÆDIKANTER.

I Præsteforeningens blad nr. 35 kan man læse tre gode prædikener. Således betegnes de i hvert fald af redaktøren, og nr. 2 og 3 anser også sig selv for så gode, at de fortjener præsentation i bladet, mens nr. 1 er provokeret frem af kritik af tekstgennemgangen i samme blad. De er sikkert også et virkeligt udtryk for forkyndelsen i dag, som anses for virkelig god - af prædikanterne. Derfor kan det være helt interessant at se nærmere på disse prædikener.

Alle tre prædikener er over samme tekst: den utro husholder, som man jo har vedtaget at anse for særlig vanskelig.

Asminderød kirke.

Her møder vi en klar og redelig eksegese af teksten, som munder ud i denne opfordring til lysets børn: gid I ville være lige så kloge (som verdens børn over for deres egen slægt). Men eet er at sige, hvad der står i teksten, noget andet at prædike det. Lignelsen er gennemsigtig klar: den utro husholder forstod at sikre sig. Det kan vi lære af ham. Men det kan man sandelig ikke tillade sig at prædike i dag. Selv om man kan få en sober ekseget til at indrømme, at sådan står der faktisk, så kan syv vilde pietister ikke få ham til at prædike det.

Det er nemlig også en kendsgerning, at denne moderateologiske prædikanter er klogere end Bibelens eksegeter. Så snakkes der om noget andet. Om regnskab i al almindelighed, og herom siges der meget rigtigt. Men det føles alligevel som udenomsnak. Det kan nok være homiletisk legitimt at køre ind på et sidespor, når prædikanten eller menigheden ikke har kræfter til den egentlige tur, men det går ikke an, når det sker af uvilje mod den ordinære tur. Når det gælder netop denne tekst, som er blevet mishandlet af småborgerlighed og forvrøvlethed, fordi den er så genial, så går det ikke an at svigte dens intention. Derfor giver denne prædiken så lidt, og menigheden sukker: Hvorfor måler prædikanten dog så karrigt, når teksten giver så rundhåndet?

Rynkeby kirke.

Denne prædiken må snarere betegnes som et foredrag. Overlegent både i god og dårlig forstand. Man kommer til at tænke på en bemærkning af en kendt afdød kirkehistoriker i anledning af en skriveøvelse: Ja, som kraftpræstation - om jeg så må sige - er den udmærket, men som kirkehistorie.... Det er virkelig et beundringsværdigt stykke arbejde, der er præsteret for at komme uden om teksten, men som prædiken.... Tekstens dybe tanker skubbes ganske roligt til side for prædikantens egne strøtanker. Et sted tales der om, at Jesus gennem sin forkyndelse tegner et billede af sin fornemmelse af Gud. Prædikanten må have tænkt på sig selv. Vor Herre Jesus Kristus havde slet ingen fornemmelse af Gud, han var Gud, og derfor åbenbarede han Gud. Det er denne åbenbaring, som den gode prædiken skal bringe, og kun således kvalificeres den som god.

Den utro husholder interesserer imidlertid ikke synderligt, det gør derimod hans herre, som skildres som storsindet, rundhåndet og fornøjelig, hvor prædikanten så har det fra. Han mener også at vide, at dette storsind fandt udslag i en simpel eftergivelse af den gæld, de havde prøvet at snyde ham for.

Her kommer han pudsigt nok i modsætning til prædikanten fra Asminderød, som netop gør regnskabet til hovedsagen. Ak ja, man kommer til at tænke på det gamle ord om Vor Herre, der tager den ene skælm og slår den anden med. Prædikanten digter videre om eftergivelse af gæld, om gilde og rus og morale: den, der har en så rundhåndet og i allerbedste forstand fornøjelig herre, han står sig ved at være lige så gavmild og lige så lidet nøjeregående i forholdet til sine medtjenere. Hvorfor han gør det, får vi ikke at vide.

I dagens tekst er det husholderen, der roses, fordi han har handlet klogt, i novellen fra Rynkeby er det husholderens herre, der fremstilles som eksempel. Det er altså muligt i dag at erstatte det bibelske ord med sin egen fabuleringen, og så påstå, at man har prædikeret. Tilmed godt.

Solbjerg kirke.

Det, der præger denne prædiken er uklarhed og manglende tankekraft. Grundordet er uhæderlighedens fællesskab, som er et godt og rammende for lignelsens situation, men prædikanten er så glad for det, at han anvender det som nøgleord. Men hvordan det nu går til, så kommer han til det resultat, at lignelsen udtrykker Kierkegaards tanke om det opbyggelige i, at over for Gud har vi altid uret. Og det er naturligvis vigtigere at være i overensstemmelse med Kierkegaard end med teksten, som aldeles ikke udtrykker denne tanke her. Den handler om en, som var klog i sin svindel, og denne klogskab anbefales til anvendelse inden for lysets område for lysets børn, som netop forudsættes ikke at være kloge i svindel, da det i så fald ikke var nødvendigt at hente eksemplet hos verdens børn.

Men der er bibelske tanker, som blankt fornægtes i dag. Vi har allerede nævnt en, denne teksts intention: I skal lære af verdens børn at sikre jer. En anden bekæmpes kraftigt i denne prædiken: skellet. Og dog falder netop denne tekst - og for resten hele Bibelen og kirken - sammen, hvis man ophæver skellet mellem denne verdens børn og lysets børn.

Så skal vi naturligvis over åen efter vand, fra skriften og til de moderne digtere. Et stykke af en helt ukirkelig forfatter citeres med denne triumferende tilføjelse: Så moralsk og evangelisk kan en mand, der ikke har noget med kristendom og kirke at gøre, udtrykke sig. Jo, denne verdens børn er undertiden klogere end lysets børn i det uhæderlighedens fællesskab, som er vort. Amen. N.J.Rald. Man kommer til at tænke på, at det vilde have været betegnende, hvis de sidste ord var blevet byttet om: N.J.Rald. Amen. Så ville man have forstået, at Rald hører med til evangeliet, og det ville forklare en del. Ja, så moralsk er nævnte forfatter, at prædikanten foretrækker ham for teksten, som jo også er temmelig umoralsk i sin form, men ikke i sin intention.

Men selv om der soves rus ud i Rynkeby og slippes vind i Solbjerg, jævnfør de respektive prædikener, lykkes det ikke at komme ud af småborgerligheden og

småkirkeligheden og ud på den bibelske forkyndelses højder.

Men denne verdslige folkekirkes prædikanter er klogere end de gammeldagstroende mod deres egen slægt. De har venner, som nok skal modtage dem i ideologiernes timelige boliger.

Hvordan går det så med lysets børn? Det er jo dem, der læser Reformatio. Har de venner i de evige boliger?

Th. Kühl.

ET BILLEDE AF GAMMEL-LUTHERSK FROMHED

Det er ikke fromheden, der præger vor tid eller vor danske kirke i dag. Hvad allerede psalmisten i den gamle pagts kirke bad med suk, kan vi også gøre til vor bøn: "Herre, hjælp, thi de fromme er borte" (Ps. 12). Og meget af, hvad der sker i vor kirke nu, synes inspireret af voldsmandenes ord: "Lad os lure på den fromme" (Salomos Ordsprog 1). Sådan har det ikke altid været. Der var tider i Danmarks kirke, som drev stærkt på fromhed - på dette at omgive menneskets dage med bestemte handlinger og at træne dets sind i særlige tanker for at bane vej for Guds nåde ind i menneskelivet og fylde verden med Guds nærhed. Et billede af sådan fromhed fra vor gammel-lutherske tid skal gives her. Og vi finder det i salmedigteren Hans Christensen Sthens meget udbredte skrift: "En liden Haandbog indeholdende allehaande gudelige Exercitier og Øvelser med trøstelige Bønner og smukke Lovsange daglig at bruge og tjene Gud med", trykt i København første gang 1578 (Jeg citerer her udgaven fra 1632).

I denne gamle bog finder vi en mængde afsnit, der alle begynder med ordene "Naar du -". F.eks.: Når du om morgenen opvågner. når du fører dig i dine klæder, når du tager din skjorte på, når du går ud af dit kammer - eller lidt anderledes: Når man toer sig, når det ringer for lig, når man breder dug og bereder bordet, når man tænder lys udi husene - eller endelig: Når solen går til bjerge, når aftenen er forgangen, og natten påkommer. Ved alle disse og mange andre lejligheder fra årle morgen til sil-

dig kvæld nævner bogen, hvad et menneske bør tænke ved sig selv og sige til sin Gud. Hver handling og hver time dagen igennem får sin egen forskrift gennem nogle bibelord eller en bøn. Og således kastes lyset fra Gud over hele menneskets færden. Alle ting og begivenheder i dets liv - selv de jævreste og mest dagligdags - bliver ligesom gennemsigtige. De bliver som vinduer fra tiden ind i evigheden. De bliver spejle, hvori Guds billede, Kristi åsyn ses, sådan at mennesket altid og overalt færdes i skæret fra Kristus og vendes hen mod Gud og midt i sit liv i verden er hos Gud i hans himmel.

Vi vil høre nogle af Sthens anvisninger til sådan from udnyttelse af dagligdagen. F.eks.: "Naar du om morgenen opvågner og rejser dig op, da gør Jesu Kristi Korsbesegnelse for dig og sig: I Navn Gud Faders, Gud Søns og Gud den Helligaands" - dette er også Luthers morgenord i katekismen. Eller "naar du fører dig i dine Klæder om Morgenen, da betænk, hvorledes Herodes og Pilatus førte din kære Herre Jesum Kristum i et hvidt Klæde og en forslidt Purpurkaabe dermed at bespøtte denne Ærens Konge. Og vid derhos, at han dermed haver betalt for din Ærgerrighed, at du vilde lægge Guds Klæder på dig (1. Mosebog 3)". Eller "naar du drager dine Vanter eller Handsker paa dine Hænder, da kom de blodige, udhugne Handsker i Hu, som Jesus hængte med paa Korset, der ham blev igennemstungne hans Hænder med hvasse Jernnagler". Og når du går ud af dit kammer, "saa glem ikke at bede med David, at Herren vil bevare din Indgang og Udgang og beskærme dig paa alle dine Veje" - dette er at gentage livet igennem den bøn, som lød over os allerede i vor dåbsstund, og at tilegne os den forjættelse, som den lyser over alle vore dage. Når du dernæst begynder dagens arbejde, "da sig saa: O kære Herre, giv Lykke og Raad, at alle vore Geringer og Anslag altid begyndes af dig og endes igen ved din Hjælp og Bistand".

Og alt som dagens timer går, hører du klokken slå. Også dette taler til en kristen. Og da kan du sige til Gud: "Forlad mig ikke, Herre, min Gud, og vær ikke langt fra mig. Forlen mig din Naade, at jeg maa vandre i din frygt, og giv mig en sa-

lig Stund at dø udi Troen til dig og en fast Forladelse paa din Barmhjertighed". Og Sthen bemærker her, at "det er ogsaa en gammel Brug og en god, kristelig Sædvane, at ihvor man er i Kirken eller anden Sted, naar man hører Klokken slaa, da opløfter man sit Hoved og siger: Gud give os en salig Stund og det evige Liv etc. Saadan en god og gammel Skik skal man ikke aflægge, forglemme eller foragte, thi det er dog den nyttigste Bøn, man kan bede" - dette er den ældgamle fromhedshandling: ikke at overhøre kirkeklokkens ringen, men lade sig standse af den en stund og følge dens kald til at vende sig til Gud. Og klokken ringer flere gange - f. eks. til kirketjeneste: "Da tænk paa den store Klokke, som skal ringes paa Dommedag, naar vi skulde samles i den evige himmelske Kirke og ære og tjene Gud til evig Tid". Eller den ringer til middag(og der er endnu steder, hvor foruden morgen- og aftenringningen ogsaa den daglige middagsringning bruges): "Da tænk paa Kristi Pine, der han paa samme Tid blev ophængt paa Korsets Galge udenfor Jerusalems Porte, og bed Gud forlade dig dine Synder og lade sin Søns hellige Pine være en fuldkommelig Betalning derfor". Men klokken ringer ogsaa over lig - som det stadig sker her i Sønderjylland, hver gang en er død i sognet: Da skal du standse og sige: "Gud give ham (eller hende) en glædelig Opstandelse! Og kom du ogsaa din sidste Tid i Hu. Det var idag for hans Dør, imorgen kommer det for din".

Og omsider går dagen til ende - da er det "ikke ilde sagt, men det er et ret kristeligt Ønske, at man efter gammel og brugelig Sædvane plejer at sige, naar man tænder Lys: Gud give os det evige Lys. Thi uden Gud oplyser vore Hjerter med sit Lys, da gaar vi vist i Mørke i Seng". Og når du til sidst "drager af dine Klæder", da betænk, "hvorledes de blodgerrige Krigsknægte med stor, umættelig Grumhed og Djævels Ubarmhjertighed rev Klæderne af vor Herre Kristus den Tid, de vilde hudstryge ham og siden korsfæstede ham. Dermed haver han skjult og bedækket vor Nøgenhed og Skam og beklædt os med sin Uskyldighed og Retfærdighed".

Sådan viser Sthen, hvordan en kristen hele dagen igennem kan være midt i sit jordiske liv og dog samtidigt have sit hjerte hos Gud i Himmerige. Og han bringer videre en række anvisninger og bønner til forskellige lejligheder - f. eks.: "Naar du sætter dig paa Hesten eller Vognen eller gaar af Sted, da gør først Jesu Kristi Korsbesegnelse for dig og sig: I Faderens og Sønnens og den Helligaands Navn. Paa Fredens Vej til Lyksalighed/ ledsage os den hellige Trefoldighed/ den Engel, Tobias følge vilde/ han følge os ogsaa aarle og silde" - en bøn, som det ikke er overflødigt for vor tids bilister at bede, når de starter! Og for selve rejsen bemærker han, at "man kan og vel forlyste sig og fordrive Tidens Kedsommelighed med smuk, tilbørlig Snak, om man haver dem, man kan tale med, eller med dejlige Salmer og viser, som staar udi Salmebogen".

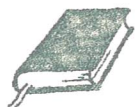
Hvad er det for et slags liv, denne gamle bog belærer os om? Det er et liv i fromhed d.v.s. et liv i helliggørelse frem mod alt menneskelivs mål, helligheden. Den kristne fromhed i dens mange former er en hjælp hertil. Bemærk, hvor ofte Sthen her lader en dagligdags ting vende den kristnes sind hen mod Kristus og især mod en episode i hans lidelseshistorie: Den hyppige dvælen ved Guds søns oplevelser i hans menneskeliv er netop en stor hjælp til den indre forening med Guds søn, hvorved vort menneskeliv helliges, og hvoraf vor hellighed næres og vokser. Og dette er netop fromhedens mål: Ikke at vi ved den skal svigte verden og livet her, men at vi skal leve vort jordiske liv i Kristus, gennemtrænges af ham, forenes med ham og helliges ved ham for selv at kunne hellige verden og således lægge den tilbage i Guds hænder. Vor kirkes fromhed i gammel-luthersk tid vidste meget om dette - gør den det ogsaa i dag?

Urban Schrøder.

RE-FORMATIO bestilles gennem pastor Per Dolmer, Laurbjerg, der ogsaa modtager økonomiske bidrag. Giro 1109 88.

RE-FORMATIO udsendes i mindst 6 årlige numre og koster 8 kr. pr. årgang. Studerende 6 kr.

FORSLAG TIL SALMEVALG

1.s. i adv.:	66	-	59 (61)	-	68	-	71 (67,72)	-	382
2.-	-	-	:232	-	66	-	257 -529 (546)	-	235
3.-	-	-	: 60	-	66	-	349 - 72 (62)	-	74
4.-	-	-	: 74	-	66	-	65 - 73	-	75
Juleaften	:	76	-	99	-	-	-109	-	111
1.juledag	:	82	-	85	-	89	- 78	-	97
		81	-	84	-	91	- 86	-	-
		88	-	94	-	96	- 95	-	-
2.	-	:105	-	96	-	107	- 98 (100-102)	-	83
Julesøndag	:	663	-	83(90,7)	-	93	-117 (116)	-	389
Nytårsdag	:	664(668)	-	47	-	667	-112 (93)	-	669
S.e.nytårsd:	:	114	-	47	-	384	-119	-	670
Hellig 3 kg:	:	113	-	47	-	108	-115 (276)	-	390
1.s.e.h.3.k:	:	360	-	1	-	258	-121 (120)	-	412
2.-	-	-	-	: 26	-	1	-246 - 48	-	456
3.-	-	-	-	: 2	-	1	-137 - 46	-	549
4.-	-	-	-	: 31	-	1	-383 -129	-	588
5.-	-	-	-	: 24	-	1	-268 -133 (135)	-	391

Bemærkn.: Dette første afsnit af kirkeårets salme-forslag bærer sikkert præg af, at udvalget ikke er kommet til at fungere endnu, og kun en enkelt har hjulpet med at sende forslag. - Jeg håber at næste afsnit mere præges af at være et fælles arbejde. Jeg kan oplyse, at ganske uafhængigt af denne plan her i bladet er en gruppe teologiske studenter gået i gang med et meget grundigt arbejde med gudstjenestens salmevalg efter lignende principper. Meningen med forslaget her kan måske udtrykkes på en mere beskeden måde, at det skulle inspirere præster til mere at overveje salmernes funktion. Der gøres opmærksom på, at det jo er 2. salme, der her skulle stå mest skarpt, 1. salme skulle også nogenlunde tydeligt have sin karakter. Dernæst er den 4. salme vigtig, men mulighederne er meget større end angivet. Valget af 5. salme er der ikke gjort så meget ud af. Det kan sikkert gøres, men så må der nok tages enkelte vers ud.

P.U.

Det er et ideal for mange præster at bruge en "stor salmebog" i gudstjenesten d.v.s. i løbet af et år at få brugt så mange forskellige salmer som muligt. Jeg har selv været påvirket af dette ideal og kan derfor tillade mig at sige, at det er helt umuligt. - Til trivialitet er det blevet ud-råbt, at de højkirkelige vil gøre folket fremmed for gudstjenesten - ja det er utroligt - ved at genindføre 2-3 korte liturgiske led, der skal gentages 50-60 gange om året! Men ingen protesterer, når lavkirkelige præster fylder gudstjenesten op med masser af ukendte salmer - og måske endda ofte med ukendte melodier. Da hedder det: De skal lære disse gode salmer, vi kan ikke være bekendt at synge så dårlige melodier. Men folket lider i stilhed og bliver ofte hjemløs i gudstjenesten - ja bliver måske helt borte. Folket elsker nemlig det velkendte, det hjemlige.

Som det er sandt folkeligt med kun een tekstrække, er kirkens gamle, enkle liturgi folkelig. Folk elsker liturgi, nemlig de dele af Gudstjenesten, der stadig vender tilbage - som man kan genkende. Liturgien i prosaform i den danske gudstjeneste er blot så rudimentær, at dens mening næsten er forsvundet for de fleste, det er noget, præsten alene laver. Tilbage for menigheden er jo snart kun et "Og med din ånd" - et amen og et "Gud være lovet.." Men så har den heldigvis salmerne!

Menighedens trang til liturgisk udfoldelse i de kendte ting afsløres ved, at den utrætteligt kan synge verset "Lad verden ej...." efter trosbekendelsen - eller "Så lad o hjertemilde Gud...." efter prædiketeksten - eller "Jesu dyrebare navn.." efter prædiken - eller "Jesus, livets sol og glæde" før altergangen.

Den åbenbares også ved, at en enhver erfaren præst ved, hvor kraftig sangen bliver til de kendte salmer. I dem kan menigheden give sig hen - lovsynge, bekende, bede. Det betyder ikke, at hvert vers forstås helt, men salmen har en grundstemning, en intention, man kan give sit hjerte hen i - og det vil faktisk sige, at salmerne bruges som et liturgisk led.

Men de sal mer, der kan bruges til dette, er ikke de såkaldte "læresalmer" - dem, hvis prædiken, man skal lytte til. At der hører en prædiken til de fleste normale gudstjenester, er vi enige om, men med det salmevalg, der foregår i mange danske kirker, skal man ikke bare høre på pastor Jensens prædiken, men man skal også gerne synge et par prædikener for sig selv. Ikke underligt, hvis mennesker bliver trætte af alle de prædikener! - De egentlige gudstjenestesalmer er vel kun dem, der på en eller anden måde henvender sig til Gud. Det betyder slet ikke, at de andre slet ikke kan bruges. En god salmebog indeholder noget til alle mulige lejligheder: til særlige gudstjenester, møder, andagter og til hjemmebrug, ja mange salmer er egentlig læse-salmer. Men enhver præst har erfaret, at også ved disse lejligheder foreslår selv modne kristne de kendte salmer og de samme salmer. Atter røbes, hvad jeg kalder liturgiernes folkelighed - kærligheden til det stadigt gentagne, som man kan give sig hen i, fordi man kender det. Brugten af liturgi er udtryk for kirkenes guddommelige pedagogik og menneskeforståelse, helt i overensstemmelse med moderne pædagogiske principper!

De forslag til salmevalg, der vil blive fremført her i bladet har da med dette grundsyn at gøre. Der skal nok være anledning til at kritisere valget, men der er jo lejlighed til et andet år at revidere forslagene. I virkeligheden har vi kun beskeden erfaring på dette område, mig bekendt har kun få beskæftiget sig alvorligt med det, problemet er nemlig nyt.

I kirkeritualet af 1685, der først gik helt af brug op imod 1800, var tre af salmerne omtrent faste hele året. I Kingos salmebog, der ofte var i brug lige så længe, var salmerne ligefrem ordnet efter kirkeåret, så der var 2-3 salmer til hver dag. Altså kun i højst 200 år har vi haft dette helt frie salmevalg. I dag er der en vægnende forståelse for spørgsmålet om salmernes rette plads. I den tyske lutherske gudstjenesteordning fra 1955 er man gået langt i denne retning. Mine udredninger i det følgende er kun at opfatte som forsøg. Bladet står åbent for indvendinger.

1) Indgangssalmen - introitus skal være en salme, der om muligt angiver dagens særlige karakter. I en række tilfælde er dette muligt. Hør blot nogle markante eksempler: Advent kan f. eks. altid starte med "Vær velkommen" - 2.s. i advent med "Zions vægter" - juleaften med "Det kimer nu" - nytårsdag med den anden "Vær velkommen" - søndag før pinse med "Nu nærmer sig vor pinsefest" - høstgudstjenesten med "Nu falmer skoven" - allehelgen med "Den store hvide flok" o.s.v. Her er ikke spor originalt undtagen måske den påstand, at man i hvert fald i den samme menighed på alle de særlige dage altid bruger den samme indgangssalme. Også heri er noget ægte folkeligt, ethvert barn ved fra første sekund, at nu er det den bestemte dag, der fejres.

Til en lang række andre dage kan der findes lige så klare introitus-salmer. Hvor dagen ikke har sit tydelige særpræg, er der først og fremmest en række gendigtninger af kirkens gamle introitus-salmer, Davidssalmerne at ty til, f. eks. "Denne er dagen", "Lovsynger Herren", "Hyggelig rolig" o.s.v. Ellers skal indgangssalmen vel ofte være en lovsang, måske en salme om Guds skabelse og forsyn, eller en af de mange søndagssalmer, vi har, den kan også være præget af årstiden, forår og høst f. eks. - Denne salme må ikke være for kort.

2) Gradualsalmen eller hallelujasalmen mellem epistlen og evangeliet må ikke følge dagen, men året. Kirkeritualet af 1685 har anvisninger for en bestemt salme på dette sted f. eks. fra jul til kyndelmisse og en anden fra påske til himmelfart o.s.v. I det sidste tidsrum er det atter ved at blive almindelig hos os, at man hver søndag synger "Krist stod op af døde". På lignende måde kan man have en bestemt salme der de fleste adventssøndage - i helligtrekongertiden - forfasten - og i selve fasten. Højtiderne har jo deres dejlige hallelujasalmer, der blot bruges ganske tilfældigt. For den lange trinitatistid er der flere muligheder. Man kan klippe i salmerne, så får man hallelujavers til mange søndage. Der er også den udvej at lade menigheden svare på epistlen med at synge et tre-foldigt halleluja (f. eks. det fra "Krist stod op

af døde") og så bruge enkelte andre salmer med et lignende præg. Nogle af de bedste hallelujavers kan godt bruges flere gange i den del af kirkeåret.

(afsluttes i næste nr.)

Poul Ulsdal.

Theodor Bovet: Ægteskabet. De unges forlag. 160 sider. Kr. 11.50.

Der foreligger en ypperlig bog om ægteskabet, skrevet af en sveitsisk læge, som er specialist i ægteskabsrådgivning. Bogen anbefales alle præster, læger, lærere, ungdomsledere og andre, som skal vejlede mennesker angående ægteskabet, ligesom den vil være en fortræffelig gave til forlovede og nygifte - ja, også til mennesker der har været gift en årrække. Forfatteren er protestant, men i synet på ægteskabet holder han sig til den fælles kirkes opfattelse heraf. Han siger i sin indledning til bogen: "Især forekommer det mig, at modsætningen mellem den protestantiske og den katolske opfattelse af ægteskabet i vore dage stadig bliver mindre. Ja, jeg fristes til rent ud at sige: Vi har i dag en ensartet kristelig opfattelse af ægteskabet med ganske små konfessionelle forskelle i detailspørgsmålene. Begge opfattelser har ændret sig, men vi protestanter vil ærligt indrømme, at vi har meget at lære af vore katolske brødre. Ingen af os er jo nået til vejs ende".

Måtte denne fælles opfattelse af ægteskabet også slå igennem her i landet, hvor man aner, at bl.a. "moderne" præster i dag bringer det til torvs om ægteskabet, som heldigvis er ved at være forældede floskler ude i verdens store og betydningsfulde dele af kirken.

Godt, at De Unges Forlag har udsendt denne bog.

P.D.

RE-FORMATIO udsendes af en kreds af præster i den danske kirke. I redaktionen sidder Urban Schrøder, Varnæs. Lund Pallesen, Lyngby. Poul Ulsdal, Højls. Børge Riisgaard, Rimsø pr. Voldby (ansvh.) og Per Dolmer, Laurbjerg, ekspedition, giro 1109 88.